6.6.2016

Dnro:
564/04/2016

Liikenne- ja viestintävaliokunta
LiV@eduskunta.fi

Lausuntopyyntö 3.6.2016

Viestintäviraston lausunto liikenne- ja viestintävaliokunnalle hallituksen esityksestä HE 74/2016 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta on pyytänyt Viestintävirastolta lausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annetun lain muuttamisesta (jäljempänä tunnistuslaki) sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi.

Lausuntoa on pyydetty siitä, että hallituksen esityksen peruslähtökohdasta poiketen on tullut esiin muutostarpeita TUPAS-protokollaan. Viestintäviraston lausuntoa on pyydetty siitä, miten suurina ja merkittävinä muutoksia pidetään ja mitkä ovat mahdolliset vaikutukset luottamusverkostoon liittymiseen. Viestintävirasto toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Viestintäviraston arvion mukaan verkkopankkitunnukset täyttävät pääosin myös eIDAS-vaatimukset, kuten hallituksen esityksessä todetaan. Niihin liittyy kuitenkin varmuustasojen lisääntymisestä yhdestä kahteen ja kansallisesta luottamusverkostosta aiheutuva kehitystarve sekä tietoturvallisuuden parantamistarve, jota ei voi pitää yksinomaan eIDAS-asetuksesta johtuvana, vaan palvelun kriittisyyden huomioon ottaen normaalina tietoturvallisuuden jatkuvana kehittämisenä.

Viestintävirasto on tarkastellut pankkien vahvassa sähköisessä tunnistamisessa käyttämää TUPAS-protokollaa kevään aikana kahdesta näkökulmasta: miten verkkopankkitunnukset saadaan välityspalveluiden välitettäväksi kansallisessa luottamusverkostossa viimeistään 1.5.2017 (välitettävät tietosisällöt) ja miten toteutukset täyttävät eIDAS-asetuksen vaatimukset (erityisesti tietoturvavaatimukset).

Viestintävirasto on tarkastellut asiaa pankkien kanssa kahdenvälisissä palavereissa ja työryhmätasolla osana määräysvalmistelua.

Seuraavassa käydään läpi havaitut kehitystarpeet:

Viestintävirasto
Kommunikationsverket
Finnish Communications Regulatory Authority

Itämerenkatu 3 A
PL 313
00181 Helsinki
Puhelin 0295 390 100
www.viestintävirasto.fi

Östersjögatan 3A
PB 313, FI-00181
Helsingfors, Finland
Telefon +358 295 390 100
www.kommunikationsverket.fi

Itämerenkatu 3A
P.O. Box 313, FI-00181
Helsinki, Finland
Telephone +358 295 390 100
www.ficora.fi

1) Viestintäviraston näkemyksen mukaan pankkien osalta luottamusverkoston käynnistyminen edellyttää uutena asiana sen, että pankit ratkaisevat välityspalveluiden kanssa, miten tieto tunnistusvälineen varmuustasosta (korotettu vai korkea) on tarjolla välityspalveluille ja asiointipalveluille. Muut tunnistamisessa tarvittavat vähimmäistiedot TUPAS-tunnistuksessa pystytään välittämään ilman muutoksia. Varmuustasotiedon voi ratkaista protokollamuutoksella (uusi välitettävä tietokenttä) tai jollain muulla tavalla.

   Muina tapoina voisi esimerkiksi tarkastella TUPAS-tunnistuksen tulkitsemista vakiona korotetun tason tunnistamiseksi tunnistuksentarjoajasta riippumatta tai sitä, että tunnistuspalveluntarjoaja sopisi välityspalvelun kanssa siitä, että välityspalvelu toteuttaisi puuttuvat osat tunnistusvälineen tarjoajan puolesta. Asia on mahdollista järjestää väliaikaisesti niin, että tunnistusvälityspalvelun tarjoaja välittää tarvittavia tietoja Tupas-tunnistusvälineiden osalta.

   Ratkaisujen suunnittelussa tarvitaan TUPAS-protokollaa hallinnoivan Finanssialan keskusliiton (jäljempänä FK) ja pankkien aloitteellisuutta ja panosta. Luottamusverkosto käynnistyy toukokuussa 2017, joten ratkaisut eivät voi tältä osin odottaa syksyyn 2018.

2) Määräysvalmistelussa on ehdotettu myös, että tunnistuspalveluilla pitäisi olla jo luottamusverkoston käynnistyessä tekninen valmius välittää muita eIDAS-asetuksen kanssa yhdenmukaisia valinnaisia tietosisältöjä. Teknisen valmiuden tarkoitus on, että näiden käyttöönotosta on helppo sopia tarpeen tullen, eikä merkittäviä muutoksia tarvitse tehdä siinä vaiheessa.

   Määräyksestä saaduissa lausunnoissa (lausuntoaika päättyi 31.5.) FK ja monet pankit totesivat, että ehdotettu aikataulu on liian tiukka. Viestintävirasto katsoo lausuntojen perusteella, että ehdotettua vaatimusta on perusteltua muuttaa välitettävien tietojen osalta ainakin pidentämällä siirtymäaikaa 18.9.2018 asti.

3) Tietoturvan kannalta TUPAS-protokollassa ja pankkien tunnistuspalveluissa on kaksi seikkaa, jotka Viestintäviraston näkemyksen mukaan täytyisi muuttaa, a) jotta tietoja ei pysty väärentämään tunnistustapahtuman aikana (tiedon eheys) ja b) jotta henkilötunnusta ei altistettaisi paljastumiselle ulkopuolisille yhteiskäyttöisissä päätelaitteissa.

   Seuraavassa nämä muutostarpeet kuvataan tarkemmin:

   3 a) Tietojen eheys eli suojaaminen väärentämiseltä tiedonsiirron aikana edellyttää tietojen laskennallisen allekirjoituksen lisäämistä. Muutoin TUPAS-protokolla ja käytännöt sisältävät tai mahdollistavat jo salausvaatimuksetkin, esimerkiksi tiedonsiirtokanava sinänsä on jo salattu.

3 b) Henkilötunnuksen altistuminen paljastumiselle yhteiskäyttöisissä päätelaitteissa johtuu siitä, että nykyisellä teknisellä toteutuksella henkilötunnus välitetään salaamattomana ja siten, että se tallentuu selaimen selaushistoriaan. Tämä ei vaikuta ratkaisevasti itse tunnistustapahtuman tietoturvallisuuteen. Kysymys on enemmänkin siitä, missä määrin tunnistuspalveluntarjoaja on valmis huolehtimaan henkilötunnuksen suojasta. Tietosuojavaltuutetun lausunnossa Viestintäviraston määräysehdotuksesta nähtiin muutos henkilötietolain mukaiseksi.

Viestintävirasto toteaa, että tietoturvallisuusvaatimukset ovat aina suhteellisia ja niitä täytyy arvioida suhteessa riskeihin ja hyökkääjien osaamisen kehittymiseen. Toteutus ei yleensä muutu tietoturvattomaksi tietyllä päivämäärällä, vaan kysymys on jatkuvasta kehittämisestä. Verkkopankkitunnukset ja TUPAS-toteutus on ollut kohtuullisen tietoturvallinen, mutta Viestintävirasto katsoo, että etenkin tietojen eheyden (edellä 3 a kohta) turvaaminen edellyttää parantamista.

Viestintävirasto on rekisteröinyt ja arvioinut verkkopankkitunnusten toteutuksen vuonna 2010, eikä niihin ole liittynyt laissa säännöllistä valvontaa. Viraston näkemyksen mukaan on kansallisesta näkökulmastakin huolestuttavaa, jos pankeilla ei ole valmiutta kehittää tunnistusvälineen tietoturvallisuutta. Se, täyttääkö jokin tunnistusväline eIDAS-asetuksen vaatimukset, ratkeaa viime kädessä vasta notifioinnin yhteydessä mahdollisessa jäsenvaltioiden välisessä vertaisarvioinnissa. Kyvykkyys suojautua ulkopuolisilta tietoturvauhilta on kuitenkin perusvaatimus. Salaustoteutuksia koskevissa määräysvaatimuksissa Viestintävirasto on tukeutunut eIDAS-asetuksen rajat ylittävää tunnistamista koskeviin salausvaatimuksiin.

Viestintävirasto on määräysvalmistelussa ehdottanut muutosten pikaista käynnistämistä ja toteuttamista viimeistään 18.9.2018. Aikataulussa on viraston näkemyksen mukaan välttämätöntä huomioida se, että parannuksilla on vaikutuksia myös asiointipalveluihin ja toimijoilla on oltava aikaa toteuttaa niitä sopimussuhteissaan näiden kanssa.

Muiden kuin pankkien näkemykset luottamusverkoston edellyttämien muutosten aikataulusta

Viestintäviraston määräysluonnosta koskeva lausuntokierros päättyi 31.5. FiCom ry, Kilpailu- ja kuluttajavirasto sekä Elisa totesivat lausunnoissaan, että on tärkeää määrätä luottamusverkoston edellyttämille teknisille muutoksille selkeät aikarajat. Aikataulusta kiinni pitäminen nähtiin tärkeänä lainsäädännössä asetetun luottamusverkostoon siirtymisen mahdollistamiseksi suunnitellusti. KKV pitää erityisen tärkeänä, että Tupaksen kehittämistyö on avointa ja että Tupaksen tekniselle tarkastelulle ja kehitystarpeiden arvioinnille suhteessa sääntelyn vaatimuk-

siin on asetettu selkeät aikarajavaatimukset, jotta kehitystyö ei viivästytä luottamusverkon kehittymistä.

Kirsi Karlamaa
Pääjohtaja

Jarkko Saarimäki
Johtaja